

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens (CSN) beslut den 5 mars 2021 – Gruppen för utländska studerande

Saken

Rätt till svenskt studiestöd för EU-medborgare

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet i den del som inte ändrats genom CSN:s beslut den 10 mars 2021.

Överklagandenämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § tredje stycket studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN, som är medborgare i Kroatien, ansökte om studiemedel för läsåret 2020/2021 och uppgav att hon varit bosatt i Sverige sedan den 18 juli 2019 samt lämnade efterfrågade uppgifter gällande arbete, familj och studier.

CSN avslog ansökan med motiveringen att NN, som utländsk medborgare, inte uppfyller villkoren för att få rätt till svenskt studiestöd varken enligt EU-rätten eller enligt svenska bestämmelser. CSN bedömde vidare att det inte fanns särskilda skäl att bevilja henne sådan rätt.

NN överklagade beslutet och anförde i huvudsak följande. Hon är numera timanställd hos Skövde kommun sedan den 23 februari 2021. Hon har två små barn under 10 år som bott med henne under hela tiden i Sverige. Under perioden november 2020 – januari 2021 arbetade hon 126 timmar på Cervera. Hon önskar att beslutet omprövas.

CSN ändrade, den 10 mars 2021, beslutet och beviljade NN rätt till svenskt studiestöd för perioden den 1 mars – den 6 juni 2021 eftersom hon under den perioden uppfyllde EU-rättens villkor som migrerande arbetstagare. För tiden före den 1 mars 2021 kvarstod CSN:s tidigare beslut om avslag oförändrat.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet med ett yttrande och anförde bland annat följande. CSN funnit skäl att ändra beslutet för perioden 1 mars – den 6 juni 2021. NN har inte permanent uppehållstillstånd. NN har uppehållsrätt i Sverige men uppfyller inte villkoren för varaktig anknytning till Sverige. Hon har inte förvärvsarbetat i två år i Sverige. Det finns inte heller särskilda skäl att lämna studiemedel.

En utländsk medborgare kan jämföras med en svensk medborgare enligt EU-rätten om han eller hon är migrerande arbetstagare eller migrerande egenföretagare i Sverige. För att en person ska bedömas som arbetstagare ska han eller hon utföra ett faktiskt och verkligt arbete. Det krävs att arbetet har en sådan omfattning och varaktighet att det inte framstår som ett marginellt komplement (se målen C-357/89 (Raulin) och C-213/05 (Geven)). Personen måste dessutom fortsätta arbeta i tillräcklig omfattning under sin studietid. NN har arbetat cirka 6,5 veckor vid Cervera under perioden den 18 november 2020 – den 2 januari 2021. CSN gör bedömningen att detta arbete var för kort varaktighet för att hon ska ha upparbetat ställning som arbetstagare enligt EU-rätten. CSN har därför inte bedömt om hon har arbetat i tillräcklig omfattning, inklusive föräldraledighet, under denna tid. NNs partner arbetar inte i Sverige. Hon kan därför inte ses som anhörig till migrerande arbetstagare. NN har inte permanent uppehållsrätt i Sverige. Hon är inte bosatt i Sverige sedan minst fem år. CSN anser därför att överklagandet ska avslås.

NN har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter i anledning av CSN:s yttrande, men hon har inte hörts av.

Författningsbestämmelser m.m.

I 1 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) anges följande. När det gäller rätt till studiestöd enligt denna lag, ska utländska medborgare jämföras med svenska medborgare om de på grund av anställning eller etablering som egenföretagare här i landet kan härleda rättigheter i fråga om sociala förmåner från

1. EU-rätten,
2. avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),
eller
3. avtalet mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater å ena sidan, och Schweiz å andra sidan om fri rörlighet för personer. Första stycket gäller även familjemedlemmar som avses i 3 a kap. 2 § första stycket utlänningslagen (2005:716) till sådana utländska medborgare. Detsamma gäller sådana familjemedlemmar till svenska medborgare som avses i 3 a kap. 2 § andra stycket utlänningslagen, om den svenska medborgaren är anställd eller egenföretagare här i landet.

I 1 kap. 5 § samma lag anges följande. Utländska medborgare med permanent uppehållsrätt i Sverige som kan härleda rättigheter i form av sociala förmåner från EU-rätten ska, när det gäller rätt till studiestöd enligt denna lag, jämföras med svenska medborgare.

I 3 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395), dess äldre här tillämpliga lydelse, anges följande. Studiemedel får också lämnas till studerande som inte är svenska medborgare, om de studerande

1. är bosatta i Sverige och har permanent uppehållstillstånd här, och
2. har bosatt sig i Sverige huvudsakligen i annat syfte än att genomgå utbildning här. Kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 gäller inte för personer som har fått en varaktig anknytning till Sverige och som är
 1. utländska medborgare med uppehållsrätt enligt 3 a kap. 3 eller 4 § utlänningslagen (2005:716),
 2. schweiziska medborgare med uppehållstillstånd, eller
 3. familjemedlemmar till schweiziska medborgare som avses i 2 och själva har uppehållstillstånd.

Studiemedel får lämnas även om kravet på permanent uppehållstillstånd i andra stycket 1 inte är uppfyllt, om den studerande har beviljats ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats enligt lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige eller har beviljats ett uppehållstillstånd enligt den lagen eller om det finns särskilda skäl för att lämna studiemedel.

Av 6 § CSNFS 2006:7 framgår att den studerande för att på grund av förvärvsarbete uppfylla villkoret om en varaktig anknytning, efter den senaste inresan till Sverige i syfte att bosätta sig här ska

1. ha vistats i landet under en sammanhängande tid om minst två år, och
2. under vistelsen ha förvärvsarbetat i landet minst två år, på minst halvtid.

Prövningen enligt EU-rätten görs utifrån: Fördraget om europeiska unionens funktionssätt (FEUF), Europaparlamentet och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen, Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG om unionsmedborgare och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier samt praxis från EU-domstolen.

I artikel 21 FEUF anges bland annat följande.

1. Varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförandet av fördragen.

I artikel 45 FEUF anges bland annat följande.

1. Fri rörlighet för arbetstagare ska säkerställas inom unionen.
2. Denna fria rörlighet ska innebära att all diskriminering av arbetstagare från medlemsstaterna på grund av nationalitet ska avskaffas vad gäller anställning, lön och övriga arbets- och anställningsvillkor.
3. Den ska, med förbehåll för de begränsningar som grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa, innefatta rätt att
 - a) anta faktiska erbjudanden om anställning,
 - b) förflytta sig fritt inom medlemsstaternas territorium för detta ändamål,
 - c) uppehålla sig i en medlemsstat i syfte att inneha anställning där i överensstämmelse med de lagar och andra författningar som gäller för anställning av medborgare i den staten,

d) stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställd där, på villkor som ska fastställas av kommissionen i förordningar.

I artikel 7.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen anges att arbetstagaren ska åtnjuta samma sociala och skattemässiga förmåner som landets medborgare.

Överklagandenämndens bedömning

CSN har numera beviljat NN rätt till svenskt studiestöd för perioden den 1 mars – den 6 juni 2021. Överklagandenämnden har därför att pröva fråga om hennes rätt till svenskt studiestöd för tiden dessförinnan.

NN är EU-medborgare och bosatt i Sverige. Hon kan få rätt till svenskt studiestöd

1. på grund av permanent uppehållsrätt, vilket innebär att hon ska ha vistats lagligt i Sverige utan avbrott i fem år
2. på grund av uppehållsrätt och varaktig anknytning genom arbete eller sammanboende, eller
3. på grund av särskilda skäl till undantag.

NN har inte permanent uppehållsrätt. Hon uppfyller heller inte någon av förutsättningarna för att få studiestöd enligt den andra punkten. Särskilda skäl till undantag har heller inte framkommit i ärendet.

Fråga är därefter om NN kan härleda rätt till svenskt studiestöd från 1 kap. 4 § studiestödslagen som migrerande arbetstagare.

Enligt EU-domstolens praxis ska varje person som utför verkligt och faktiskt arbete, med undagtag av arbete som utförs i så liten omfattning att det framstår som marginellt och sidoordnat, betraktas som en arbetstagare (se bland annat EU-domstolens dom av den 4 juni 2009 i de förenade målen C-22/08 och 23/08, Vatsouras och Koupatantze).

NN har uppgett att hon arbetat i butik under perioden den 18 november 2020 – den 2 januari 2021. Vid en sammantagen bedömning finner Överklagandenämnden att det arbete NN redovisat under den perioden är, även vid en helhetsbedömning, av alltför marginell omfattning och varaktighet för att hon ska anses vara migrerande arbetstagare i Sverige (se bland annat EU-domstolens dom av den 7 september 2004 i mål C-456/02, Trojani, dom av den 4 juni 2009 i förenade målen C-22/08 och 23/08, Vatsouras och Koupatanze, dom av den 26 februari 1992 i mål C-357/89 Raulin samt dom av den 4 februari 2010 i mål C-14/09, Genc). NN kan därmed inte härleda rätt till svenskt studiestöd ur EU-rätten så som migrerande arbetstagare för tid innan den 1 mars 2021. Mot bakgrund av det ovan anförda ska överklagandet avslås.

Robert Dalman

Lisa Phiri

Beslutet har fattats av: Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, Anita Enocksson, Hans Eklund, Jessica Levin, Helena Söderberg och Christer Bergqvist

Föredragande: Lisa Phiri

Kopia till CSN